Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI KOIRIEN JA KISSOJEN HYVINVOINNISTA JA JÄLJITETTÄVYYDESTÄ

Valiokunnan kuulemiseen 14.2.2024 liittyen, maa- ja metsätalousministeriö toimittaa pyydetyn lisäselvityksen seuraavista aiheista.

Asetusehdotuksen soveltaminen kasvattajiin

Asetusehdotuksen oikeusperustana ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 43 artiklan 2 kohta ja 114 artikla. Ehdotuksen tavoitteena on säännellä koirien ja kissojen kauppaa sisämarkkinoilla, mukaan lukien tuontia kolmansista maista. Ehdotukseen on sisällytetty sellaiset koirien ja kissojen kasvattamista, pitämistä ja markkinoille saattamista koskevat vähimmäisvaatimukset, joita pidetään välttämättöminä sisämarkkinoiden toiminnan suojelemiseksi. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti vaatimukset eivät voi ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Oikeasuhteisuuden varmistamiseksi ehdotuksen eläinten kasvattamista ja pitoa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi pienimpiin pitopaikkoihin, koska näiden toiminnalla ei katsota olevan merkittävää vaikutusta sisämarkkinoiden toimintaan. Ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin sellaisten kasvattajien toimitiloihin, joissa pidetään vähintään neljä jalostusnarttua ja joissa syntyy vähintään kolme pentuetta kalenterivuodessa. On huomattava, että molempien edellä mainittujen ehtojen on täytyttävä, jotta asetus tulisi sovellettavaksi. Ehdotuksessa jalostusnartulla tarkoitetaan naaraskoiraa tai –kissaa ensimmäisestä astutuksesta siihen asti, kun viimeinen sen elinaikana synnyttämä pentue on vieroitettu.

Ehdotuksen mikrosirutusta ja rekisteröimistä koskevia vaatimuksia sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkiin sisämarkkinoilla luovutettaviin koiriin ja kissoihin. Säännöksen myötä eläinten jäljitettävyys sisämarkkinoilla parantuisi, millä pyritään ennalta ehkäisemään erityisesti laitonta lemmikkieläinkauppaa. Oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi mikrosirutusta ja rekisteröimistä koskevaa vaatimusta ei kuitenkaan sovellettaisi sellaisiin luonnollisiin henkilöihin, jotka luovuttavat koiria tai kissoja satunnaisesti sisämarkkinoille muutoin kuin verkkopalveluita hyödyntäen.

Ehdotuksen yhtenä keskeisenä tavoitteena on ennalta ehkäistä ja puuttua koirien ja kissojen pentutehtailuun, jossa pentuja teetetään mahdollisimman paljon mahdollisimman pienillä kustannuksilla. Tällaisen toiminnan ehkäisemiseksi tärkeää on, että ehdotettuja säännöksiä ei ainakaan kovin helposti pystyttäisi kiertämään. Ehdotukseen sisältyvien eläinten hyvinvointia edistävien säännösten vaikuttavuuden lisäämiseksi niiden soveltamisalan tulisi kattaa mahdollisimman suuri osa kasvattajista tai jopa kaikki kasvattajat, jotka tuottavat pentuja sisämarkkinoille. Tämä vähentäisi myös mahdollisuuksia kiertää säännöksiä hajauttamalla toimintaa useisiin eri toimitiloihin. Komission näkemyksen mukaan ehdotuksen oikeusperusta ja suhteellisuusperiaatteen soveltaminen estää kuitenkin soveltamisalan laajentamisen vailla rajoituksia. Ehdotuksella voidaan säätää vain sellaisesta toiminnasta, jolla on vähäistä suurempaa vaikutusta sisämarkkinoiden toimintaan ja tämän takia pienimmät toimijat on rajattu pois asetuksen

soveltamisalasta. Soveltamisalan rajauksia voidaan toki pyrkiä muuttamaan ehdotuksen jatkovalmistelun yhteydessä siten, että asetusta sovellettaisiin ainakin tietyiltä osin myös nyt esitettyä pienempimuotoiseen toimintaan.

Koirien ja kissojen tuonti kolmansista maista

Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kolmansista maista kaupallisesti tuotavien koirien, kissojen ja frettien on komission delegoidun asetuksen (EU) 2020/692 artiklan 74 mukaisesti oltava yksilöllisesti merkittyjä eläinlääkärin asettamalla mikrosirulla. Virkaeläinlääkärin on kolmannessa maassa tehtävä eläimille kliininen tarkastus 48 tunnin kuluessa ennen eläinten lastaamista EU-vientiin. Jos koirat, kissat tai fretit ovat peräisin kolmannessa maassa sijaitsevasta eläinsuojasta tai kokoamispitopaikasta, on ko. paikan oltava kolmannen maan toimivaltaisen viranomaisen hyväksymä.

Asetusehdotuksen mukaan kolmansista maista saisi unionin markkinoille saattamista varten tuoda jatkossa vain sellaisia koiria ja kissoja, joita on pidetty asetusehdotusta vastaavien vaatimusten mukaisesti. Säännöksen noudattaminen varmistettaisiin laatimalla lista niistä hyväksytyistä kolmansien maiden kasvattajista, eläinkaupoista ja löytöeläinsuojista, jotka täyttävät asetuksen vaatimukset eläinten pidolle. Eläinten alkuperästä vaadittaisiin erillinen todistus tuonnin yhteydessä. Säännöksellä pyritään estämään erityisesti kolmansissa maissa sijaitsevista ns. pentutehtaista peräisin olevien pentujen päätyminen sisämarkkinoille.

On huomattava, että säännös ei estäisi myös ehdotettujen säännösten vastaisesti kasvatettujen ja pidettyjen eläinten tuomista EU:hun, jos ne tuodaan unioniin muuta kuin markkinoille saattamista, eli myyntiä tai muuta luovutustarkoitusta varten. Näin ollen EU:ssa asuvan henkilön olisi edelleenkin mahdollista hankkia itselleen esimerkiksi korvistaan typistetty koiranpentu kolmannesta maasta hankkimalla se suoraan kolmannessa maassa sijaitsevalta kasvattajalta tai myyjältä. Ehdotettu säännös ei liioin vaikuttaisi esimerkiksi lomamatkan tai muuton yhteydessä tapahtuvaan lemmikkieläimen vientiin tai tuontiin.

Eläinperäisten elintarvikkeiden tuonti kolmansista maista

Eläinperäisten elintarvikkeiden tuonti kolmansista maista EU:n alueelle on hyväksyttyä vain EU-tuontiin hyväksytyistä ja listatuista kolmansista maista, sekä tuontiin hyväksytyistä ja listatuista elintarvikelaitoksista. Kyseisestä vaatimuksesta säädetään EU-lainsäädännössä elintarvikehygienialainsäädännön osalta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004 artiklassa 6. Elintarvikealan toimijoille asetetuista hygieniavaatimuksista säädetään myös yleisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 852/2004, jonka mukaiset vaatimukset koskevat ko. asetuksen 10 artiklan mukaisesti myös EU:n alueelle kolmansista maista tuotavia elintarvikkeita. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 artiklassa 73 säädetään vaatimuksista, joiden perusteella kolmasmaa voidaan ko. maan pyynnöstä hyväksyä tiettyjen tuotteiden vientiin EU:n alueelle. Lisäksi asetuksen 2017/625 artiklassa 120 ja 121 säädetään komission valvonnasta kolmansissa maissa, jotta voidaan todentaa kolmannen maan valvontajärjestelmän edellytykset ja varmistaa, että EU:n alueelle tuotavat eläin- ja tavaralähetykset ovat EU-lainsäädännön vaatimusten mukaisia tai vähintään niitä vastaaviksi todettujen vaatimusten mukaisia.

Eläintautivaatimusten osalta eläinperäisten elintarvikkeiden tuonnista kolmansista maista EU:n alueelle säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/429. Ko. asetuksen artikloissa 229-236 säädetään ehdoista, joiden mukaisesti kolmannet maat ja alueet sekä kolmansissa maissa sijaitsevat pitopaikat voidaan hyväksyä EU-tuontiin.

Eläinperäiset elintarvikkeet tulee tuoda EU-alueelle EU:n ulkorajalla sijaitsevien hyväksyttyjen ja listattujen rajatarkastusasemien kautta. Kyseisessä virallisessa valvonnassa rajaeläinlääkäri tarkastaa, että tuontierä täyttää sille EU-lainsäädännössä asetetut elintarvikehygieniaa ja/tai

eläinten terveyttä koskevat ehdot. Erän on oltava peräisin tuontiin sallitusta kolmannesta maasta tai sen alueelta sekä tuontiin sallitusta elintarvikelaitoksesta. Erällä on oltava EU-lainsäädännössä säädetyn mallin mukainen terveystodistus, jossa vakuutetaan kaikkien täsmällisten EU-lainsäädännön vaatimusten täyttyvän. Todistuksen on oltava kolmannen maan toimivaltaisen viranomaisen myöntämä. Terveystodistukseen sisältyy myös eläinten hyvinvointia koskeva vakuutus. Mm. siipikarjanlihan tuontitodistuksessa on vakuutettava, että liha on saatu eläimistä, joita on käsitelty teurastamossa eläinten suojelua lopetuksen yhteydessä koskevan unionin lainsäädännön vaatimusten tai vähintään vastaavien vaatimusten mukaisesti.

EU on pyrkinyt viime vuosina lisäämään kolmansien maiden kanssa tehtäviin vapaakauppasopimuksiin kappaleet koskien eläinten hyvinvointia sekä antimikrobiresistenssiä (AMR). Vastaneuvottelijoina olleet kolmannet maat, jotka ovat ko. kappaleiden lisäämiseen suostuneet, ovat pääsääntöisesti halunneet pitää tekstin siinä muodossa, että sopimusosapuolten välillä lisätään tietoisuutta, ymmärrystä sekä yhteistyötä. Nykyisissä vapaakauppasopimusteksteissä ei velvoiteta EU:n kauppakumppania toimeenpanemaan EU:n lainsäädäntöä sellaisenaan eläinten hyvinvoinnin säädösten osalta. Ukrainan kanssa tehdyn lähentymissopimukseen on kuitenkin sisällytetty velvoite EU:n eläinten hyvinvointilainsäädännön sisällyttämiseksi osaksi Ukrainan kansallista lainsäädäntöä.

EU:n eläinten hyvinvointilainsäädännön uudistamisen yhteydessä komissio on tunnistanut, että kolmansien maiden vaatimukset tuotantoeläinten pidolle poikkeavat usein EU:ssa noudatetuista vaatimuksista. Tämä saattaakin aiheuttaa unionin eläintuottajille epäreilun kilpailutilanteen suhteessa kolmansien maiden tuottajiin. Komission tarkoituksena on ottaa asia huomioon eläinten hyvinvointilainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Uuden EU-lainsäädännön valmistelu jatkuu edelleen tuotantoeläinten pitoa, lopetusta ja elintarvikkeiden hyvinvointimerkintää koskevien asetusehdotusten osalta. Ehdotusten valmistelun aikataulusta saadaan lisätietoa, kun uusi komissio julkaisee työohjelmansa.